

TOPLUMSAL CİNSİYET EŐİTLİĐİ

Dr.ÖĐr.Üyesi Özgür GÜLDÜ

Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları, Önyargıları ve Cinsiyet
Ayrımcılığı - 2

KAYNAK: Dökmen, Z. (2010). Toplumsal Cinsiyet - Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargılarının Özellikleri

1. Cinsiyet kalıpyargıları diğer kalıpyargılardan farklıdır ve çok hassas bir konudur.

- Cinsiyet kalıpyargıları insanlara kesin reçeteler sunarlar. Her kalıpyargının bir betimsel bir de reçetesel tarafı vardır.
- Betimsel yanı o kalıpyargının ait olduğu grubun tipik bir üyesinin neye benzediğine ilişkin olarak insanların kafalarındaki tanımlardır; kadına duygusal, zayıf, bağımlı, pasif vb. özelliklerin yüklenmesi gibi.

Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargılarının Özellikleri

2. *Cinsiyet kalıpyargıları büyük güç farklılıklarına dayanır.*

- Toplum içinde ve özellikle iş ortamında erkek daha güç sahibidir.

3. *Cinsiyet kalıpyargıları karmaşıktır.*

- Eş, anne-baba, kardeş, iş arkadaşı vb. olarak paylaşılan yaşantılar insanların diğer cinsiyetten çok karmaşık beklentiler geliştirmelerine yol açmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargılarının Özellikleri

4. *Cinsiyet kalıpyargıları zamanla pek az değişmektedir.*

- Boylamsal araştırmalar cinsiyet kalıpyargılarının ya hiç ya da çok az değiştiğini göstermektedir ve hatta bazı kalıpyargıların daha da güçlendiğini göstermektedir.

5. *Cinsiyet kalıpyargıları çeşitli kültürlerde büyük ölçüde benzerlik göstermektedir.*

- Toplumsal cinsiyet kalıpyargılarının kültürden kültüre değişmez yönleri olduğu kadar değişen yönleri de vardır.

KADIN KALIP YARGILARI | ERKEK KALIP YARGILARI

Karakter		
Kibar Kırılgan Duygusal Dırdırcı Dedikoducu		Girişken Cesur Rekabetçi Kılıbık Kaba
Fiziksel Özellik		
Zayıf Bakımlı Zarif		Güçlü Bakımsız Kaba saba
Rol		
Evde Eş ve/veya anne Ev işlerinden sorumlu Ailenin bakımını sağlayan		Kamusal alanda Aileyi ve evi geçindiren Kural koyan/karar veren Aileyi koruyan
Meslek		
Çocuk bakıcısı Hemşire Hostes Öğretmen Sekreter	Doktor Esnaf Mühendis Pilot Tamirci	Teknisyen Ustabaşı Yargıç Yönetici

Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargılarının Özellikleri

6. Cinsiyet kalıpyargıları insanlara ilişkin algılarımızı bazı durumlarda daha çok etkilemektedir.

- **Algılanan kişinin** bazı fiziksel ve davranışsal özellikleri bu kalıpyargıların kullanılmasını etkilemektedir. Fiziksel olarak daha kadınsı ya da erkeksi görünen kişilerden bu yönde özellikleri beklenmektedir.
- **Algılayanın özellikleri** de kalıpyargıların işleyişinin etkiler. Algılayan kişinin dünyayı algılayışında cinsiyet önemli bir yere sahipse, yani kişi güçlü bir cinsiyet şemasına sahipse ilgili kalıpyargılardan daha çok etkilenecek ve bunları daha çok kullanacaktır.

Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargılarının Özellikleri

7. *Cinsiyet kalıpyargıları kişinin ırkına, sosyal sınıfına ve yaşına göre farklılık da göstermektedir.*

- Esasen bütün kalıpyargılar birbirini etkilmektedir ve iç içe geçmiş durumdadır.

8. *Cinsiyet kalıpyargılarının gücünü etkileyen bazı faktörler vardır.*

- **Cinsiyet:** erkekler kadınlarla karşılaştırıldığında daha geleneksel ve daha abartılı kalıpyargılara sahip oldukları ileri sürülmektedir.

- **Eğitim:** Yüksek eğitim alanlar daha az kalıpyargılara sahiptirler.

Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargılarının Özellikleri

9. Cinsiyet kalıpyargılarında kadına ver erkeğe özgü düşünölen işleri diğer cinsiyetten bireyin yapması halinde performansı daha iyi olarak değerlendirilmektedir.

- Musluk tamir eden bir kadının ya da çocuğunun bezini değerştien bir erkeğin yaptıkları iler daha iyi olarak değerlendirilmektedir.
- Beklenmedik bir işte kadının gösterdiği başarı, yeteneğinden çok şansa ya da işin kolaylığına yüklenmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Önyargıları ve Ayrımcılığı

- ✓ Cinsiyet ayrımcılığı bu kalıpyargılara dayalı olarak ortaya çıkmaktadır ve öncelikle kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığından söz edilmektedir.
- ✓ Cinsiyet ayrımcılığı için cinsiyetçilik (sexism) terimi de kullanılmaktadır.
- ✓ **Cinsiyetçilik:** Kadınlara yönelik olumsuz tutumların hayata ayrımcılık olarak yansımaları sonucunda kadının sosyal, kültürel, politik ve ekonomik alanlarda erkeğe göre düşük konumlarda düşük konumda tutulması olarak tanımlanmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Önyargıları ve Ayrımcılığı

- ✓ **Düşmanca Cinsiyetçilik:** Kadının erkeğe göre zayıf ve ona bağımlı olarak algılanması, düşük seviyede görülmesi ve ayrımcılığa tabi tutulmasıdır.
- ✓ **Korumacı Cinsiyetçilik:** Kadının korunması, yüceltilmesi ve sevilmesi gibi olumlu tutumları içermekle birlikte kadının erkeğe göre düşük seviyede olduğunu gösteren bir önyargıdır.

Toplumsal Cinsiyet Önyargıları ve Ayrımcılığı

✓ Cinsiyetçiliğin Sonuçları:

- ❖ Cinsiyet ayrımcılığı daha çok iş ve eğitim gibi alanlarda ortaya çıkmaktadır.
 - İş yaşamında da bazı iş kollarının kadınlara ya da erkeklere kapalı olması veya işte yükselme imkanlarının kadınlar için zorlaşması ya da «eşit iş eşit ücret» ilkesinin kadınlar lehinde işletilmemesi gibi.
- ❖ Cinsiyet ayrımcılığı kişilerarası etkileşimlerde gözlenmektedir.
 - Gerçek yaşamda alanlarında yaptığı gözlemlerde kadınların nadiren de olsa birlikte oldukları kişilere (kadın ya da erkek) karşı olumsuz davrandıkları, ancak erkeklerin erkeklere karşı nadiren olumsuz olduklarını ama kadınlara karşı daha fazla olumsuz davrandıklarını belirlenmiştir.